

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

De his que possunt valere ad detestationem huius vicii. Prima pars

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

alios maculantes suo magno exemplo. et materiaz ministrando suis superfluis diuinijs gulositati et ebrietati. et multis alijs peccatis. Quarto deberet cohibere clericos a vicio prodigalitatiz. multitudo et magnitudo peccatorum que sequuntur in eis ex vicio isto. Ex prodigalitate accidit in multis quod ipsi fuerunt raptores. symoniaci. oppressores pauperum. excoziatores subditorum. Quintum est hoc. quod hoc viciu multuz impedit eos ab officio suo. non pnt enim illi officio suo intendere debitis aggrauati. Et visitatio eorum potius est subditorum corruptio propter nimias expensas quas eorum correctio. Sexto deberet cohibere dispensatores bonorum ecclesiasticorum a prodigalitate consideratio districti iudicij. Si enim ex isto verbo. esuriui et non dedistis michi manducare. illaturus est dominus in iudicio. Ite ergo male dicti in igne eternu quid dicitur? est prodigis dispensatoribus. qui non solum ipsi esurienci non dederunt manducare sed etiam ipsi esurienti abstulerunt quod debuit manducare.

Incipit tractatus de peccato accidie.

Dist peccatum auaricie. dicendum est de peccato accidie. quia pigritia interdum ex auaricia sequitur. Unde luc. xij. dicit ille diues cuius ager fructus vberes attulit. Anima mea multa habes bona reposita in annos plurimos. requiesce et comede et bibe. Dicemus autem hoc ordine de vicio isto. Primo ponemus ea que possunt valere ad detestationem huius vicij. Secundo tangemus de diuersis generibus peccatorum que pertinent ad hoc viciu. Tercio tangemus aliquid de remedijs contra viciu istud. **D**e diuersis exemplis contra accidiam. Prima pars. Primu capitulum

Ad detestationem vero huius peccati possunt valere diuersa exempla. Et possumus primo sumere exemplum a rebus que non habent sensum. nec vitam.

nec rationē sicut a sole. **S**ecundo ab his que vitaz habēt
 ⁊ non sensuz vt ab herbis ⁊ arboribus ⁊ huiōi. **T**ercio ab
 his que habent vitaz ⁊ sensū ⁊ non rōnez. vt a brutis ani
 malibz. **Q**uarto ab his que hnt sensuz ⁊ rōnem ⁊ grāz. vt
 a sanctis viris. **E**t pmo psequemur d pmo. posuit domū
 pceptum soli. vt singulis diebz ab oriente veniat ad occi
 dentes. ⁊ singulis noctibz reuertat in orientē ⁊ nunq̄ pre
 terit sol illud pceptuz. non pigritat nec de die nec de no
 cte. nec estate nec hyeme implere illud pceptū. q̄ntum
 eumqz laboret in vno die. nichilominz tñ summo mane sur
 git in sequenti die. ⁊ tñ non expectat tales remunerationem
 laboris sui. nec talem penaz negligentie sue quales homo.
Ad hoc videt habuisse respectuz augz. euz dixit. **I**nde
 cens est xpiano. si radius solis eum inueniat in lecto. pos
 set eniz dicere sol. si p̄tatem loquendi h̄ret. amplius labo
 rari heri q̄ tu. ⁊ tñ eum ego iaz surrexerim. tu adhuc dor
 mis. **P**ossumz etiam accipe exemplum ad detestatonem
 accidie. ab eis que ex terra nascunt. videmz enim herbas
 ⁊ arbores que tam minimum hnt iniciū. crescendo ad ma
 gnā quantitatez deuenire. hnt tamen tot aduersantia si
 bi. vt hyemem ⁊ aliam aeris intempiem. singulis etiam an
 nis aufertur eis labor floz. ⁊ fructuū ⁊ frondiū. ⁊ tñ ni
 chilominz oportuitate inuenta opandi opant. **Q**ui vide
 ret nuditatez eaz in hyeme. vix crederet q̄ tanta pulere
 tudine indui possent. nisi idē alias vidisset. **Q**ui videret
 quā parua arbor sit nucis in inicio sui vix crederet q̄ ad tā
 tam magnitudinē puenire deberet. nisi h̄t alias vidisset.
Non debet igitur pigritari homo nec diffidere. ⁊ si defectū
 bonoz in se videt. vel si aliqua sibi resistant. plus enim po
 test homo q̄ credit. tali exemplo vtitur dñs math. vj. di
 cens. **C**onsiderate lilia agri quomodo crescunt. ⁊ subdit.
Dico autēz vobis qm̄ nec salomon in omī gloria sua coop
 tus est sicut vnus ex istis. **T**ercio vero exemplo vtitur sa
 lomon p̄. vj. dicēs. **V**ade ad fornicaz o piger. ⁊ considera

vias eius. et discere sapientiam. que cum non habeat duces
 nec p̄ceptorem nec p̄ncipem. parat estate cibuz sibi ⁊ con-
 gregat in messe qd̄ comedat. Et sunt q̄nqz attendenda in
 isto exemplo. Primo paruitas formice. q̄m salomon p̄po-
 nit quasi magistras homi. multū enīz potest ofundi homo.
 q̄n videt se tam parue scientie. q̄ a tam paruo animali doce-
 ri potest. Vnde multuz conari deberet ad addiscendū. sic
 accidit in scolis. quando aliqs magnus a puero paruo do-
 cetur. ex qua erubescencia deberet ardentius addiscere.
 Ad hoc potest referri qd̄ dicit sc̄n. Pudeat ab exiguis ani-
 malibz nos trahere mores. erubescere p̄t homo q̄ taz par-
 uūz aīal melius morigeratus est quaz ipse. Secundo atten-
 denduz est q̄ dicit salomon. ofidera vias eius. ⁊ non vias.
 Vias vocans discursus quos faciūt p̄ querendo cibos. p̄u-
 rias enīz in die vadunt ad querenduz frumentuz. Vnde sa-
 tis possent erubescere illi homines. qui semel in septimana
 grauant̄ venire ad sermones adquerenduz anime sue cibū.
 Tercio adtēdenduz est. q̄ formica in hoc ope non habz hō-
 mines duces cui⁹ exempluz sequat̄. nec p̄ceptorem cuius
 verbo ad hoc doceat̄. nec p̄ncipem a quo p̄uatur eius ne-
 gligentia. homo tamen omnia ista habz. Quarto attenden-
 dum est. q̄ ipa puz granuz eligit vt de ipa pascat̄. Vn-
 de multuz possēt in hoc ofundi illi. qui spurcicias ⁊ immū-
 dicias alienoz p̄tōz eligunt. vt illis os suuz pascant.
 Juxta illud p̄u. xvi. Os stultoz pascit̄ impericia. Quinto
 attendendum est in hoc exemplo. hoc q̄ formica adeo se
 ornat frumento. vt interdū videat̄ minor esse suo honore.
 in quo possent satis ofundi illi. qui a sermone redeūt va-
 cū. nec vnuz verbus reportantes secum. Potest etiaz va-
 lere ad detestatōem accidie. exemplū eoz qui amant mū-
 dum. Si enīz respiciam⁹ q̄t ⁊ q̄ntis laboribz quotidianis
 cruciatibz ipsi merent̄ cruciatuz eternum satis poterim⁹
 ofundi. q̄ adeo sum⁹ pigri laborare p̄ regno eterno. Vn-
 de aug⁹. Si possem⁹ excitare homies. ⁊ cum ipis piter

excitari. vt tales essemus amatores vite pmanentis. quales
 sunt homines amatores vite fugientis. **Quis** non vt vi-
 ueret. continuo pdere voluit vnde viueret potius eligere vi-
 taz mendicantes qm celerem mortē. cui dictus est. nauiga-
 ne moriaris. et distulit. cui dēm est. labora ne moriaris. et
 piger fuit. **Leuia** iubet deus. vt in eternuz viuat. et obe-
 dire negligim. **Ad** idē pot adduci. q legit in vitis pa-
 trum. de quodaz sancto pte. qui cū vidisset ornatuz cuius-
 dam mulieris flens inquit. Ignosce michi omnipotens de-
 quia vni diei meretricis huius ornat. superavit totius vi-
 te mee industrie ornamenta. **Et** abbas pando videns mu-
 lierem in alexandria ad quaz descenderat et heremo fleuit.
 et interroganti bus causam sui flet. ait. **Due** res me moue-
 runt. vna de illius pditōe. alia quia non habeo tale studiū
 placeudi deo. quale studiū habz ista vt homibus placeat
Ad detestatores etiaz accidie pnt valere exempla bonoz
 viroz. et de multis pauca ponem. **Ait** dauid. **Dauid** fuz
 ego et in laboribus a iuuentute mea. et de sapiente muliere
 legit in fi. pu. q panem ociosa non comedit. **Et** apostolus
 dicit de se. plus omnibus laboraui. **De** xpo legit Jo. iij.
 q ipse fatigatus ex itinere sedit super fontem. et in mul-
 tis alijs locis in euangelijs legit de labore ipius. **Non** bñ.
Quaz diu vixero. memor ero laborz quos xpus sustinuit
 pdicando. fatigatōnuz in discurrendo. temptatōnum in ie-
 iunando. vigiliarz in orando. lacrimaz in opaciēdo. **Reco-**
dabor etiaz dolorz. diuicioz. sputoz. colaphoz subsanna-
 tōnuz. exprobratōnuz. clauoz. hoz qz similiū. **Alio** quin
 requiret a me sanguis iustus. qui effusus est sup terraz.
Legit etiaz q beatus arsemus pmo palatinus. postea here-
 mita maximus. querentibus a se in quo osideret. **Respon-**
dit. in hoc q homines fugi. aliqmdiu tacui fleui. potissime
 in hoc gaudeo q manibus laboraui. et quedaz vidua mori-
 ens recusabat sepeliri in camisia sibi data dicens. **Sepeli-**
at in camisia elaborata proprijs manibus et non alienis.

Et de beata virgine legitur luce .j. q. abijt in montana euz
 festinatōne. Legit etiam gen. xvij. Festinauit abzabaz in
 tabernaculuz ad saraz. dixitq. ei. accelera. tria sata simi
 le omisce. ⁊ fac sub cinericeos panes. Ipse vero ad armē
 tuz cucurrit. ⁊ tulit inde vituluz tenerimus ⁊ optimū. de
 ditq. puero qui festinauit. ⁊c. ⁊ quo verbo loquens origē.
 ait. Senex currit. sara accelerat. puer festinat. nullus pi
 ger inuenit in domo sapientis. **¶** De verbis sacre scri
 pture que laborem suadent. et ocium vel pigriciam dissua
 dent.

Capituluz secundum.

Ad detestatōnem accidie possūt valere illa verba
 sacre scripture. que suadent laborem vel dissuadēt
 ocium vel pigriciam. Vñ eccl. vi. Verba sapientū
 quasi stimuli. et quasi clau in altum defixi. Stimulus valet
 contē tarditatem iumentoz. sic verba sapientum contē pi
 griciā hominū. Et notanduz q. homo laborat quasi otariis
 vicis. est enim lentus ad bonū ⁊ p̄ceps ad malum. Sed
 verba sapientū sunt velut stimuli. qn excitant homines ad
 bonuz. ⁊ sunt velut clau in altum defixi. dum retinent ho
 mines ne se p̄cipitet in malis. De multis vero verbis qui
 bus suadet nobis labor. ⁊ dissuadet nobis pigricia. pauca
 ponemus. ait Hiero. sup illud ezech. xvi. Hec fuit iniqui
 tas sodomē sororis tue superbia. saturitas panis. abūdan
 tia ⁊ ocium ipsius ⁊ filiarū eius. semper inquit est aliquid
 agenduz. ne ager nostri peccatoris manu cessante malaz
 cogitatōnuz sentibus occupet. Eccl. vii. Non oderis labo
 riosa opera. ⁊ rusticatōnem a deo creataz. rusticatōem de
 creauit qn ade dixit. gen. iij. In sudore vultus tui vesceris
 pane tuo. Vel cum posuit hominem in paradiso voluptatis
 vt operaret. vt legitur gen. ii. ⁊ eccl. xiiij. Non de
 frauderis a die bono. ⁊ picula diei boni non te p̄eat Et ibi
 dem. ante obitum tuum opare iusticiam. quia non est apud
 inferos inuenire cibum. hoc manifestuz est in diuīte epu
 lone. qui apud inferos guttas aque potuit inuenire. qm

digito lazari qui leprosus fuerat. **preijt.** tunc non erat ip-
 se ita indignantis nature. sicut in seculo isto fuerat. **Ad-**
 huc non impetrauit ille guttas illas aque. et tam plus quam
 mille anni transierunt ante quos **preijt.** Item **eccas. ix.** quod cum
 quod potest facere manus tua instanter opare. quod nec opus. nec
 ratio. nec scientia apud inferos est. quo tu speras. apud
 inferos non est opus sed merces opis. nec ratio. quia non
 possunt ibi artes arguitive. nec sapientia nec scientia sunt ibi
 ad excusationem vel defensionem. sed potius ad accusationem.
Seruus enim servus voluntate domini sui et non faciens. vapu-
 lat ite plagis multis. **Item eccas. ix.** mane semina semen tuum
 et vespere non cesset manus tua. **Et apostolus. ij. ad ebi.**
iii. In omnibus labora. opus fac evangeliste. **Item. ij.**
thel. iii. Si quis non vult operari non manducet. ideo dedit
 dominus diversa membra homini ut ex omnibus ei fuisset. **Unde**
 quicquid debet homo servare deo ore cantando. quicquid manu scri-
 bendo. et sic de ceteris membris. **Item ad gala. vi.** Boni
 facientes non deficient. tempore enim suo metem non de-
 ficientes ergo dum tempus habemus. operemur bonum ad omnes
Et ecci. vi. Ne accidieris in vinculis eius. **Et loquitur de sa-**
 pientia. **Vincula sapientie sunt divina precepta.** quibus li-
 gatus est homo qui ex morsu pomi prohibiti quasi venena-
 ti incidit in spiritalem insaniam. cuius insanie sunt hec signa.
 quod mente quasi aliena loquitur fatua cogitando. quod gaudet in
 de unde flendum esset. **Unde in psalmo.** stulticia est gaudium
 stulto. **Et augustinus.** dicit super **Jo.** Risum talium risus esse fre-
 neticorum. signum etiam huius insanie est hoc. quod homines ex-
 quirunt pericula quibus se perimant. **Unde in psalmo. xxvii.** Cor
 iniqui exquirat mala. sicut occultos laqueos vsure vel hy-
 momie quibus se perimant. **Item in psalmo.** Labores manuum
 tuarum qui manducabis.

Accidia displicet deo. Capitulum tertium.

Quod ratio potest valere ad detestacionem accidie. si ostē-
 dat quod huius peccatum deo displicet. dyabolo placet.

et hominibus nocet. Quantius deo displicet potest ostendi
 primo ex illo verbo apoc. iij. utinam frigidus esses aut cali-
 dus. sed quia tepidus es. et nec frigidus nec calidus. in-
 cipias te euomere ex ore meo. **C**alidus est qui feruens est
 ad bonum. frigidus est qui simpliciter desistit a bono. tepi-
 dus vero est. qui in medio modo se habet. **E**t dicit interli.
 qd moior spes est de frigidis qm de tepidis. cuius rei h est
 causa. qd tepidi quandoq fiducia et securitatem accipiunt de
 hoc qd aliq boni agunt. et ideo se non corrigunt. tepidus ve-
 ro de ore dei euomit. qui per predicatorum in quibus deus lo-
 quitur. de osorio sanctorum remouet per excommunicationem.
 vel tunc tepidus euomit. qm in deteriora precipitat. vel qm
 impenitens morietur. **D**e hac tepiditate dicit **Y**ero. tepidi-
 tas sola est. que solet deo vomitum puocare. **Q**uod autem
 accidia multum deo displiceat. potest itez ostendi per hoc qd
 legitur luc. xv. vbi sic habet. **D**ico vobis qd maius gaudium
 erit in celo. sup vno pctore pnia agente. qm sup nonagim
 tanoue q nullis non indiget pnia. qd expone ggg. de iis
 stis illis qui desidiose se hnt. et de pct ore feruente ad pmi-
 tentiam. **V**nde dñs feruentez pctorez nonagim tanouez iu-
 stis accidiolis pponit. **S**icuti dux in plio plus eum milia-
 tem diligit. qui post fugaz reuersus hostem fortiter pmitit
 qm euz qui nunq fugit nec nunq fortiter egit. plus ama-
 tur ager qui post spinas et tribulos fructus vberes red-
 dit. qm ille qui spinas et tribulos nunq tulit. et semp ster-
 vilis extitit. **A**d idem ostendendum induci potest qd legitur luc.
 xij. de ficulnea fructu non faciente. succide illam. vt quid
 etiaz terras occupat. et qd dicitur math. xxv. **T**ollite ab eo
 talentum. et loquitur de seruo pigro. **E**t subdit. **E**t inutiles
 suuz illu eicite in tenebras exteriores. **E**t math. iij. **O**mnis
 arbor q non facit fructu bonu excidet et in igne mittet.

Accidia placet dyabolo.

Quod autem hoc pctum multum placeat dyabolo potest
 ostendi ex hoc qd legitur **J**ob. xl. **C**ircudant eum

salices torrentis. per torrentem cuius aque cito deficient. intelligitur voluptas p̄sens. que cito finiet̄. in qua diuites huius seculi plantati sunt. velut salices. que sunt arbores infructuose. et huius salices circumdant dyabolū. quasi faciendo ei umbras. in hoc vero quod homines qui nichil faciunt salices vocant̄. insinuat̄ quanta sit fatuitas eorum. qui se meliores alijs iudicant et honorabiliores. quia nichil faciunt. similis enim fatuitas est ac si aliquis diceret. salices amigdalinis arboribus prevalere eo quod steriles sunt. Ad ostendendum etiam quantum hoc peccatum placeat dyabolo. potest adduci quod legitur in die. j. de adonibezeth qui amputauerat. lxx regibus manuum ac pedum sumitates. Adonibezeth interpretatur dominus fulgurans. qui amputat illis qui habent regere alios sumitates manuum ac pedum. dum peccat ut tales ad opera utilia sint quasi impotentes. qui huius sumitates manuum ac pedum amputatas. inutilis est quo ad usum membrorum istorum. etsi membra ista habeat. Sic multi ad utilia opera sunt impotentes. sed ad inutilia vel noxia potentiam habent. Ad idem ostendendum valet quod legitur matth. xij. de immundo spiritu. quod inueniens domum a qua exierat vacantem vadit. et assumit septem alios spiritus nequiores se. et intrantes habitant ibi. Et eiusdem. vij. legitur de demonibus quod dixerunt domino. Si eicis nos hinc. in gregez porcorum mitte nos. porci sunt qui nichil faciunt. nisi quod voluptati corporis deserviant. qui sunt quasi proprius hospiciū demonum. in accidia his habet dyabolus quasi hospiciū quietis. Unde Job. xl dicitur dormire in secreto thalami. Thalamus qui vacuus est figurat hominem vacantem et ociosum. in quo dyabolus quiescit et dormit.

Accidia nocet homini replens malis pene

Quod tur videre qualiter noceat peccatum accidie homini. nocet autem ei mala inferendo tam pene quam culpam. et plurima bona auferendo. Et primo ostendendum quomodo homines repleat malis pene. mala vero pene tria sunt.

paupertas vilicias et afflictio siue dolor. quod paupertas peccatum accidie sequetur manifestus potest esse ex his verbis scripture que sequuntur. **pru. xx.** propter frigus piger arare noluit mendicabit ergo estate et non dabit ei. **Item pru. x.** egestatem sibi operata est manus remissa. manus autem forti iuu diuitias parat. **Et xxviii.** Qui operatur terram suam saturabitur panibus. qui vero sectabitur ocium replebitur egestate. **et xxviii.** viciet pannis dormitatio. **et vi.** Usquequo piger dormis. usquequo de somno surges. parum inquam dormies modicum dormitabis. paululum serues manus ut quiescas et veniat tibi quasi cursor egestas. et mendicitas tua quasi vir armatus. paupertas modo quasi in heremis est. et quasi lente incedit. ideo multi fugiunt eam vel resistunt ei. sed in futuro erit quasi armata. ut homo non possit ei resistere. et veniet quasi cursor ut homo non possit eam effugere. **et pru. xxj.** Cogitationes robusti semper in abundantia. omnis autem piger semper in egestate est. **et ecci. x.** In pigritijs humiliabitur et dignatio. et in infirmitate manuum prestabitur dominus. **Ti**gra vocant ligna illa que vulgariter dicuntur capiones. eo quod se mutuo capiunt. **Unde domoz dignatio.** est diuicio que fit in superiori parte tecti quam pigri et pigritia permittunt humilari. hoc enim proprium est pigri. non subuenire periculis tempore oportuno. **Quod vero vilitas sequatur peccatum accidie.** manifestus potest esse ex his verbis scripture que sequuntur. **eccii. xxij.** In lapide luteo lapidabitur piger. et omnes loquentur super aspernationem ipsius. **Item in eodem.** De stercore bouum lapidandus est piger. et omnis qui tetigerit eum excuciet manus. tunc piger lapide luteo lapidatur. quoniam in crepatione dura et diuicijs plena increpatur. omnis qui eum tetigerit manus excuciet. quia onerosus est hominibus. et libenter homines se expediunt ab eo. **Item in pru. x.** Qui congregat in messe filius sapiens est. qui autem stertit filius confusio est. messis in qua colligendus est cibus spiritualis est doctrina. **Unde pru. xxiiij.** In doctrina replebuntur cellaria

264
/

uniuersa substantia preciosa atq; pulcherrima. Vel messis
potest intelligi p̄sens vita. in qua merita colligenda sunt.
Quod autem afflictio sequat̄ p̄t̄m accidie. potest ostendi
p̄mo ex hoc. q̄ accidiosus est q̄si totus famelicus. eo enim q̄
vacat et vacuus est q̄si totus esuriens est. omnes sensus eius
esuriunt. ut aures eius esuriunt rumores. visus vanitates.
tactus et gustus voluptates carnales. Unde p̄u. xxi. Desi-
deria occidunt pigros. noluerunt enim quicquid manus eius op̄e-
rari. tota die occupant et desiderant. accidiosus laborat pa-
ralisi sp̄uali. Unde non est mirum si affligat̄. et est figuratus
p̄ paralyticum illum. de quo dicit centurio. math. viij. Puer
meus iacet in domo mea paralyticus et male torquet̄. Qui
torquet̄ laborando bene torquet̄. quia utiliter torquet̄. sed
qui torquet̄ quiescendo male torquet̄. quia inutiliter. ac-
cidiosus est in tedio vite. Unde habet quendam tristitiam. q̄
ad modum vermis corrodit cor eius. Unde p̄u. xxv. sicut
tinea vestimento et vermis ligno. sic tristitia nocet cordi.
Sen. Tar ditone bonarum arcium occupandi sumus quociens
male habet in hercia impacientis sui. **C** Accidia replet ho-
minem malis culpe.

Sequitur videre quomodo accidia repleat hominem
malis culpe. hoc autem p̄mo potest ostendi ex illo
verbo p̄u. xxiiij. Per agrum pigri hominis transiit et p̄-
vineas viri stulti. et ecce torus repleuerunt vitice. operue-
rant super faciem eius spinas. et materia lapidis destructa erat.
q̄ cum vidi ssem posui in corde meo. et exemplo didici disci-
plinas. sic ager spinas profert et tribulos et cetera inutilia ni-
si utilibus seminat̄ fuerit. Sic homo spinas et tribulos ger-
minabit viciorum. nisi utilibus occupationibus se repeluerit.
Unde S̄n. Hec est male deditio ade. et in terra laboris nostri et in
agro cordis et corporis nostri. ut noxia vel inutilia generi to-
passim pueniant. utilia vero vel necessaria eius labore. Po-
test etiam idem ostendi multis alijs exemplis. corruptur enim
aqua quiescente. Unde poeta. Et capiunt vicium ni. moueant aque.

Vinum ex se etiam feces generat. et nisi a fecibus illis mundetur totus corrumpitur. Idem accidit in homine. Unde ieremias dicit de moab. requiem in fecibus suis. nec transmissus est de vase in vas. et in transmigratione non abiit. idcirco permansit gustus eius in eo. et odor eius non est immutatus. sapor corruptus. et odor pravus non recedit a vino. si supra feces remanserit. immo interdum totaliter corrumpitur. Idem accidit de accidioso. qui totus quasi acidus vel acetosus efficitur. adeo enim corrumpitur. ut bona ei displiceant quae debent sibi placere. Homo in presenti vita est sicut illi. qui est in flumine impetuoso. qui in uno loco stare non potest. et nisi ad summam conatur ad ima labitur. eo enim quod omnis homo ex nichilo est ad nichilum tendit. et ad nichilum culpe et etiam ad mortem. Unde ubi conatur progredi et proficere. regreditur et deficit. Unde beatus Hieronymus in via vite non progredi. regredi est cum nichil adhuc in eodem statu permaneat. Homo sicut est castro plurimum dominorum. inter quos ille qui remissior est totum amittit. alii enim paulatim auferunt ei ius suum. sic si spiritus remissus fuerit. caro quae aduersus eius occupat quodammodo aliquid acquirit suum spiritum. Unde psalmus xii. manus fortius dominabitur. quae autem remissa est tributis seruet. Nam candidissimus quasi inceptibiliter niger efficitur. Unde frequenter ablutione indiget. manus etiam corporis quasi insensibiliter per ablutiones sordide efficiuntur. Unde frequenter in die lauari oportet. sic nisi homo frequenter se lauet a sordibus spiritualibus illis repletur. Negligentia igitur et accidia hominem replent malis culpe. Homo admodum vniuersae putatione indiget. et non semel tantum sed frequenter. sicut ostendit beatus Hieronymus super illud canon. ii. tempus putationis aduenit. dicens. Quis ita ad unguem omnia a se superflua reseruant. ut nichil a se habere putet putatione dignum. Credite michi et putata respullulant et effugata redeunt. et reaccendantur exsiccata. et sopita denovo excitantur. parum est quod semel putasse. sepe putandum est immo si fieri possit spiritus. quod spiritus quod putari oporteat. si non dissimulas inuenis. quantumcumque in hoc corpore manes profeceris erras si

Handwritten scribbles at the bottom of the page.

269

vicia putas emortua. et non magis comp[er]sa. velis nolis in
ter fines tuos habitat iebuseus. Subiugari pot[est] h[ic] non ex
terminari. Unde in tanto discrimine dilu[er] est obseruare
diligenter. et mox vt renascentiu[us] vicio[rum] capita appare
bunt p[ro]mota seueritate succidere.

Accidia aufert homini bona glorie gracie et nature.

Sequitur videre quomodo accidia auferat homini
bona. Ad q[uo]d ostendendu[m] adduci potest q[uo]d legitur
math. xxi. de seruo pigro. tollite ab eo talentum
et date ei qui habet decem talenta. omni enim habenti dabitur
et habundabit. et qui non habet etiam q[uo]d videt habere aufere
tur ab eo. ei qui non habet studium vel voluntatem operan
di sepe aufertur facultas. Iusto enim dei iudicio fit. vt il
le qui non vult bene operari cum possit. postea non possit
eius velle. et luc. xix. dicitur similiter de seruo pigro. Auferte
ab illo nimiam et subdit. Dico vobis q[uo]d omni habenti dabitur
et habundabit. ab eo autem qui non habet. supple voluntate[m]
operandi. et q[uo]d habet auferet ab eo sepe facultas. **A**ufert
autem accidia homini et bona gracie. bona glorie. et bona na
ture. Bona gracie aufert. q[uo]d illa p[ro]mittunt solis strennui
et vigilantibus. Unde luc. xij. Beati s[un]t illi. q[ui]s eius venerit
d[omi]n[us] inuenerit vigilantes. Amen dico vobis q[uo]d p[ro]cinget se.
et fa. il. dis. et ens. mi il. et math. xi. Regnu[m] celo[rum] vim pa
tietur. et violenti rapiunt illud. e contrario accidiosi et pi
gri amittunt illud. super quod verbum dicit glosa. **B**ran
dis violentia est in terra nasci. et celu[m] cape et h[ab]ere p[er] virtu
tes. q[uo]d p[er] natura[m] non possum[us]. Non est verisimile q[uo]d accidiosus
talibus violentiis celo faciat. accidiosus adeo lente incedit.
q[uo]d in celo locu[m] suu[m] amittit. Aufert etiam accidia bona gr[ati]e
Nu[m] g[ra]t[ia]e. Nemo in hui[us] vite itinere torqueat. ne in patria
locus perdat. **I**dem. Iustus vt celestia capiat. caueat ne
inanis dies eat. Quod autem accidia bona gracie auferat
potest ostendi ex hoc. q[uo]d gracia sp[iritu]s sancti est sicut ignis.
qui non pot[est] esse ociosus. Desinit enim esse si desinit agere.

273

Sic gracia dei quandoq; amittitur. q; homo ex ea non ope-
rat. Unde sup illud **Jo.** Qui non diligit me s; monez meuz
non seruabit. dicit **gg.** Nunqm est dei amor ociosus. ope-
rat eniz magna si est. si autez opari rennuit amor non est.
Unde apostolus. gracia dei in me vacua non fuit. nec solū
gracia; auferet homini accidia. s; etiaz fructuz qui a gra-
cia deberet pcedere. ⁊ sic auferet totam utilitatez hui⁹ vi-
te. q; non est paruū damnuz. Unde **bn.** Qm mici⁹ me pua-
res o amara mors vite vsu qm fructu. Nam vita sine fru-
ctu grauior mors. demiq; duplex damnuz parat ligno in-
fructuoso. securis ⁊ ignis. Aufert etiaz accidia bona na-
ture. Naturale eniz ingenū ⁊ cetera bona naturalia deteri-
orat. et si nullū aliud damnuz faceret accidia homi nisi de
amissione tempis non parz damnificaret homiez. S; mul-
ti sunt qui damnū istud non reputant. ideo agem⁹ hic de
his que deberent mouere homies ad tempis oseruatōnez.
Et sunt. viij. que valere pnt ad hoc. Primo pnt vale-
re ad hoc. verba scripture quib; mouemur ad tps oserua-
tōnez. sic est illd eccl̄. iij. fili oserua temp⁹ ⁊ declina a malo
⁊ illud ps̄. v. Fili ne des alienis honorez tuū. ⁊ annos tu-
os crudeli. Fatu⁹ est qui rem ita p̄ciosaz sicut est tempus
dat hosti suo crudeli. expendendo illud in fructū demonū.
Secundo pnt valere ad hoc extra creaturaz. que qdam
modo vident temp⁹ oseruare qntū pnt. accepta eni opor-
tunitate opandi opantur. nec pmittūt temp⁹ vacuuz tra-
sire. Unde eccl̄astes. iij. Omnia tempus hnt. Tercio debet
mouere hoīem ad tempis oseruatōez. ipsa natura tempis.
tempus enim breue est. et velociter transit. et postquam
transierit recuperari non potest. Ad primum pertinet qd
legitur in **Job.** Breues dies hominis sunt. ⁊ debemus in-
telligere breuitatem istam respectu vite eterne. cui debe-
mus prouidere tempore isto. De breuitate etiam ista tan-
gitur in psalmo vbi dicitur. Mille anni ante oculos tuos
s. d. e. que preterijt. De hac etiaz breuitate dicit seneca.

Si multuz etatis esset. parce dispensanduz erat vt suffi-
 ceret necessarijs. nunc q̄ dementia est sup vacua est disce
 in tempis egestate. **D**e velocitate vro legit̄ in iob. **D**ies
 mei velocius tr̄herūt. **E**t sen. **I**nfinita est velocitas tem-
 poris. punctū est q̄ vniūm? ⁊ puncto min? **I**te; iob. ix.
Dies mei veloci? cursoze fuerūt. **D**e irzeuocatōe tempis
 dicit beatus bñ. **N**on parz estimes temp? q̄ in factis vel
 in dictis expendit̄ ociosis. **V**olat eniz irzeuocabile verbū
Volat temp? irzeuocabile nec aduertit insipiens q̄ amit-
 tat. **Q**uarto potest valere ad hoc p̄ciositas t̄pis. **D**e qua
 bñ. **N**ichil p̄ciosi? t̄pe. s̄ heu nichil hodie vili? reputat̄.
Ostendit̄ autez p̄ciositas t̄pis tripliciter. **P**rimo per hoc
 q̄ possessio t̄pis valde rara est q̄ntum ad hoc q̄ vnicuz t̄p?
 est semper. sicut de fenice dicit̄. q̄ est femix vnica semper
 auis. **V**nde. enz omne p̄ciosuz sit. valde p̄ciosum debet esse
 temp?. **S**ecdo ostendit̄ ex hoc. q̄ aliquis locus est in quo
 plus amaret̄ vna hora t̄pis ad agenduz p̄nias. q̄ tanta mal-
 sa auri. q̄ntus est totus mundus. locus ille infernus est.
Tercio ostenditur ex hoc. qd̄ in vna hora temporis potest
 homo p̄merezi dimissionez pene eterne. et p̄ctōz suoz re-
 missionem. dei graciā et eternā gloriā. **Q**uinto potest
 valere ad hoc. si considerem? nos debitozes esse toti? tem-
 poris nostri. nec debemus etiaz illud soli creditozi sed plu-
 ribus. **F**aruuus enim est. qui multis debitis obligatus est.
 si prodige expendit. **D**ebita nostra ostendit nobis beat?
 bernhard? dicens. **S**i cognouisses qm̄ multa ⁊ qm̄ mul-
 tis debeas. videres qm̄ nichil est q̄ facis. **P**rimo cristo des-
 bes omnez vitaz tuaz. quia ipse p̄ tua posuit suaz. **S**ecun-
 do exigunt preterita p̄ccata mea futuaz vitā meā. vt
 faciam fructus dignos penitentie. et recogitez omes an-
 nos meos in amaritudine anime mee. **Q**uid si terciuz debi-
 tozem ostendam. qui eam vendicet sibi. puto q̄ desideres
 gloriā. q̄ ocul? non vidit. nonne ad hanc emendaz. totū
 te. ⁊ qd̄cunq; potis dare oportebit. ⁊ euz oia opleris.

292
/.

non sunt odigne passionis huius temporis ad fu. glo. que
reue. in no. Quarto debitori debes totum qd es. a quo totum
habet. qui te fecit et benefecit. et cuncta ministrat. cui
hoc pponis reddere qd debes. Sexto deberet hoiem mouere
ad obseruationem tps. hoc qd oportebit districta ra
cionem de eo reddere coram deo. omne enim tempus tibi im
pensum requirit a te qualiter sit expensum. sicut dicit beatus
bn. et sicut capillus non peribit de capite. ita nec momentum
de tpe peribit. Unde in ps. Cum accipio tempus ego iustitias
iudicabo. Et treñ. j. Vocauit aduersum me tempus ut
diceret electos meos. beneficium temporis multum erit aduersus
homines. etiam aduersus eos qui boni videntur esse. Valde
enim ingratum apparebit illi. qui bono dno tunc beneficium dabat sin
gulis momentis. quantum est beneficium temporis. qd tan
to beneficio non cessauerunt ab impugnatione ipsius. Sep
timo dicitur hoiem mouere ad idem. hoc qd tempus qdam spali
modo est nostra possessio. Vñ scñ. Reliqua a nobis aliena sunt tempus
tunc nostrum est. qd si tempus amittimus. qdammodo nosmetipsos amittimus
qd medietatem sui tps amittit qdammodo dimidium se ami
sit. Octauo debet monere nos ad tps obseruationem. hoc qd
tps amissio qdam mors est. est enim amissio vite. Unde scñ
quez michi dabis qd aliquid precium tps ponat. qui intelligat
se quotidie mori. Idem. quotidie morimur. quotidie
enim demit aliqua pars vite. et tunc quoque cum crescimus.
vita decrescit. Quomodo enim eclipsa non extremum stilli
cidium exhaurit sed qui eadem ante defluxit. sic vltima hora qua
esse desinimus. non solum mortem facit sed sola consumat. Et huius
modi tps in hoc attendit ut in dei huiusmodi expendat. et sic ex
tempore quodammodo seminato eternitas in futuro colligat.
Illi vero qui prodige tempus expendit frequenter accidit
qd citius tempus amittat. Viri enim impii non dimidia
bunt dies suos. et impletur illud in eo ecci. In tempore
redditionis postulabit tempus.

De alijs malis que facit accidia. Quartum capitulum.

Proter predicta sunt sex alia que possunt valere
 ad detestacionem accidie. Primum est hoc. quod
 ipsa inquinat pulcriores ptez ecclesie sex viros co
 templatiuos. et est mix q illi sunt magis accidiosus. qui mi
 nus esse debuerunt. Viri enim contemplatiui quoz essz non
 solum curzere sed volare. aues enim spuales sunt. ad modu
 testudinū lentissime incedūt. Unde iaz non pōt dici de il
 lis illud verbū. ysa. Qui sunt isti qui vt nubes volant. sed
 velut mortui immobiles stant. Unde necesse hnt frequē
 ter orare exēplo dauid. vt in via dñi viuificent. et vt pen
 ne columbe eis dent. vt volare possint et requiescant. Se
 cundo. pōt valere ad detestacionem accidie hoc q ille q hoc
 vicio a dyabolo capit. ignomiosus capit ceteris pctōribz.
 sola enim ignauiā capit euz. et qñqz solus timor. Unde pū.
 xviii. Pigrū dicit timor. et aie effemiatōz esurient. mul
 tuz possit erubescere ille. quez solus timor dicit de equo
 virtutū. euz timor non sit nisi qdaz pictura terribiliū. Si
 euz timor sit de malo futuro. ille quem timor vincit. quoz
 dammo vincit ab hoste q nondū est s futurus. et qñqz etiaz
 futurus non est. Unde scñ. Illud tibi pēcipio. ne sis miser
 ante tps. illa q velud imminencia expausti fortassis nunq
 ventura sūt. Tercio pōt valere ad detestacionem accidie
 q hoc homo accidiosus valde ignomiose detinet captus.
 non enim ligatus est vinculis ferreis. ymo nec stupis. s po
 eius nullis. sola enim desidia detinet. nec hz aliqez carce
 rez quo claudat. vel custodes qui bz custodiatur nisi put
 somniat. Vñ pū. xv. Iter pigroz qsi sepes spmaz. Ho
 mimi pigro videt q vie sibi spinis clause sint. et q nullo mo
 do surgere possit de manibz dyaboli. Videt sibi q si ouer
 tatur ad dominū statim debeat mori. Unde gen. iij. dicit
 caym. Omnis qui inuenerit me occidet me. Ideo legit pū
 xij. dicit piger. Leo est foris in medio platearuz occiden
 dus suz. Et. xxvj. dicit piger. Leo est in via. in itineribz
 leena. Mirum est quare ita timent pigri ouerti ad dñm.

278
/.

eum videant eos qui ad dominum ouertuntur diuicijs viuere
et pulchriores esse. Quarto potest facere ad detestaciones ac-
cidie hoc. quod viciu istud solu vel maxime homines infestat et
impugnat qui sunt in furore dei. Vnde per te dei misericordie ei auferre
nec parum detiorauit eas. quoniam quicquid eius efficit ut psalterium vnus
eius fastidio et accidia dicitur. minus sit gratius deo. quam psalmus.
vnde cum de uocacione et hilaritate dicitur. Vnde Hieronymus. malo psal-
mus vnus eius hilaritate mentis decantare. quam totum psalterium
eius fastidio et torpore et accidia. Quinto potest valere ad de-
testaciones accidie hoc. quod accidia est valde gravis infirmitas.
Tria autem faciunt ad generationem istam. Primum est hoc. quod illi qui
laborant hac infirmitate nesciunt se infirmos esse. Vnde se sa-
pientes esse reputant et alios iudicant. Ideo dicitur psalmus. xxvi.
Sapientior sibi videtur piger. septem viris loquentibus simas.
periculosa vero solet esse infirmitas quam non agnoscit. quia eius
remedium non querit. Vnde beatus Hieronymus. Scio longe a salute abstinere
membris quod obstupuit. et egre sese non sentientes periculosam la-
borare. Secundo facit ad generationem huius infirmitatis eius prolixitas.
est enim accidia velud febris lassata. Vnde de illa potest intel-
ligi quod dicitur in ecclesiastico. Languor prolixior grauat medicum.
Tercio facit ad generationem huius infirmitatis hoc. quod reddit
hominem impotentem ad opandum. Vnde significatur per paralysim.
matth. viii. et matth. ix. et per ariditatem manuum matth. xii. vbi
legitur sic. et ecce homo habens manum aridam etc. Accidiosus
manu dexteram aridam habet sed non sinistram. quia impotens est ad
bene opandum. sed non ad male opandum. Vnde zacharias. xi. di-
citur de malo pastore. Brachium eius ariditate siccabitur.
et oculus eius dexter tenebescens obscurabitur. tunc oculus
dexter obscuratur. quando pastor ad spiritualia cecum
efficitur. Accidia est velud febris illa que dicitur ethica.
que puenit ex consumptione naturalis humiditatis. Sic
accidia ex defectu humoris gracie. Sexto potest valere ad
detestaciones accidie hoc. quod accidiosus iniquus est in deum. quia
defraudat eum in lucro talenti quod ei omisit. iniquus est in proximum

et qz euz scandalizat. et qz defraudat euz. in hoc qz vult comedere et bibere sicut et ipse. et tñ non vult laborare sicut ipse. In seipm etiaz iniquus est. qz hostes suos nutrit a quibus perimat se3 vicia.

De .xviij. vicijs ad accidiam pertinentibus. Secda ps.

Qcto de his que faciunt ad detractionem accidie. consequenter dicendum est de diuersis speciebus viciorum q ad accidiaz ptinent. Videntur autem ista .xviij. vicia ad accidiaz ptinere. tepiditas. mollicies. somnolentia. ociositas. dilatio. tarditas. negligentia. imperfectio siue impleuerantia. remissio. dissolutio. incuria. ignauia. in deuotio. tristitia. tediu vite. desperatio.

De tepiditate

Primum capitulum.

Tepiditas est paruus amor boni. Et videtur esse tepiditas prima radix in peccato accidie. et ex hac videtur nasci cetera vicia enumerata. Facit autem tepiditas multa mala in homine. Primo deo conuictus pudet. ut patet ostensum est. tunc tepidus a deo euomit cum in detiora labi permittit vel impetens moritur. Secundo fiduciam temptandi et accedendi dyabolo prestat. et multis enim vicijs temptat dyabolus hominem tepidum. de quo non auderet temptare hominem feruentem. Vnde dicitur auertat. olle feruenti musce non insidet. Tercio reddit homines quasi impotentes et tractum. ut patet in illis qui euz valde fortes sunt. non possunt sextas partes pnie facere quam facit vetula vna. quod accidit propter tepiditatem. sed quia paruus habent desiderium agendi pniaz. Vnde beatus. forsitan ideo non possumus quia non multum volumus. Tepiditas etiaz facit ut homo petat et non accipiat. Accidit enim quod aliquis .xx. annos non accipit quod in oratione petit. quia petit tepide quod alius qui feruenter petere vna die impetraret. Vnde augustinus. Seruat tibi deus quod non vult cito dare. ut et tu discas magna a magne desiderare. Tepiditas etiaz facit ut homo semper pugnet. nec unquam vincat nec illam sublimem permissionem vincencium unquam accipiat que habetur apoc. ij. Vincenti inquit dabo manna absconditum.